

Pestprotocol

Jenaplanschool Wittevrouwen maart 2020

Inhoud

1. Doelstelling van het protocol
2. Kernwaarden Jenaplanschool Wittevrouwen
3. Wat wordt er onder pesten verstaan?
4. Signalen van pesten
5. Mediawijsheid
6. Preventief pestbeleid
7. Als er toch gepest wordt
8. Consequenties als het pesten aanhoudt

Bijlage I: Adviezen voor ouders/verzorgers

Bijlage II: Pedagogisch handelen Jenaplanschool

Bijlage III: Pedagogisch handelen groepsdynamiek

1. Doelstelling van het protocol

Op Jenaplanschool Wittevrouwen wordt nadrukkelijk gewerkt aan een pedagogisch klimaat waarin kinderen zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Wij vinden het van groot belang dat kinderen met plezier en gemotiveerd naar school gaan.

2. Kernwaarden van Jenaplanschool Wittevrouwen

Samen

Samen betekent op Jenaplanschool Wittevrouwen dat we verbonden zijn met elkaar. Je hebt elkaarsvertrouwen nodig om jezelf te ontwikkelen als individu en als onderdeel van de gemeenschap. Dit doe je onder andere door elkaar te helpen, voor elkaar te zorgen en naar elkaar te luisteren. Op deze manier kun je aan doelen werken en samen ervaringen, herinneringen en successen creëren. Wij zijn verantwoordelijk voor elkaars groei.

Uniek zijn

Uniek zijn we allemaal. Uniek zijn is jezelf kunnen en mogen zijn en de kans krijgen je eigen identiteit verder te ontwikkelen.

Omgaan met verschillen

Stamgroepleiders, kinderen en ouders van Jenaplanschool Wittevrouwen benutten en omarmen de verschillen van elkaar. We accepteren verschillen en willen de kracht van die verschillen benutten. Wij laten anderen ervaren dat je je eigen talent zichtbaar mag maken en dat je geholpen wordt waar nodig.

Verwondering

Verwondering is het gevoel dat ontstaat als onze natuurlijke nieuwsgierigheid wordt aangesproken.

3. Wat wordt er onder pesten verstaan?

Bij pesten gaat het om het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een kind of een groep kinderen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen. (Van der Meer, 2002) De drie hoofdkenmerken van pesten zijn:

1. De agressie is gericht op een ander met als doel hem of haar schade te berokkenen, pijn te doen, te kwetsen, te kleineren, belachelijk of onzeker te maken, het gevoel te geven waardeloos te zijn, et cetera (Van Dugteren, 2004).
2. Het pesten heeft een systematisch en langdurig karakter. Het pesten vindt veelal plaats gedurende een langere tijd, soms zelfs een jaar of langer achter elkaar en elke dag of zelfs meerdere keren per dag opnieuw (Van Dugteren, 2004).
3. Er is een duidelijke machtsongelijkheid tussen de pester en de gepeste. De pester is de meerdere en de gepeste de onderdaan. De gepeste is sociaal niet of minder aanvaard in de groep en staat hulpeloos en weerloos tegenover de pester. (Mooij, geciteerd in Gommans, 2008)

Verschil tussen plagen en pesten

Pesten onderscheidt zich van plagen door de ongelijke machtsverhouding. Bij plagen spreken we veelal over twee gelijkwaardige personen of groepen, terwijl bij pesten vaak sprake is van een verstoord machtsverhouding waarbij steeds hetzelfde kind het onderspit moet delven. Plagen heeft vaak een eenmalig, onschuldig en spontaan karakter. Bij plagen zijn vaak verschillende kinderen slachtoffer, bij pesten is telkens weer hetzelfde kind slachtoffer. (Van Beemen, 2010) Ook is plagen vaak als grapje bedoeld, terwijl pesten opzettelijk bedoeld is om een ander te kwetsen.

4. Signalen van pesten kunnen zijn:

- Kinderen worden altijd bij hun bijnaam genoemd, nooit bij hun eigen naam.
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Een klasgenoot voortdurend ergens van de schuld geven.
- Briefjes doorgeven met kwetsende teksten erop.
- Beledigingen en opmerkingen maken over anderen.
- Anderen bewust buiten sluiten
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen.
- Op weg naar huis achternarijden.
- Naar het huis van het slachtoffer gaan.
- Bezittingen afpakken.
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer.

5. Mediawijsheid

Definitie

Het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een of meerdere personen op een persoon die niet in staat is zichzelf te verdedigen. Online pesten is doorgaans veel harder dan pesten in het gewone leven, omdat de daders gemakkelijker anoniem kunnen blijven. En is de pestkop niet anoniem dan is er afstand. Het slachtoffer krijgt van alles op zich afgevuurd. Daar waar mensen vroeger thuis veilig waren, kan iedereen nu ook thuis – soms tot in de eigen slaapkamer – achtervolgd worden door pesterijen. School, ouders en/of verzorgers en de leerlingen hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het is bij online pesten namelijk niet mogelijk een grens te trekken tussen thuis en school.

Begrippen

Er zijn vele vormen van cyberpesten. Vormen van cyberpesten kunnen zijn: bangalijst, grooming, haatprofiel, sexting en identiteitshack.

- Bangalijst: straattaal voor slet. Een bangalijst is een top-10 van meisjes die volgens de samenstellers ervan de grootste sletten zijn. De lijsten worden via de e-mail en sociale media
 - Doorgestuurd, met name door jongeren. De meisjes op de lijst krijgen vaak nog een extra beschrijving over hoe 'gemakkelijk' ze zijn.
 - Grooming betekent letterlijk 'versieren' of mooi maken. Op internet is grooming de term die men gebruikt voor digitaal kinderlokken; het benaderen van kinderen voor seksueel contact. Grooming is in Nederland verboden.
 - Haatprofiel: een account dat is aangemaakt om iemand te pesten. De naam is vaak: 'ik-haatnaamgepeste' of 'naamgepeste-is-gek'. Het komt op alle sociale media voor, ook op seksites. Op het profiel worden vervelende dingen over die persoon in kwestie gezegd, bewerkte foto's geplaatst enz.
 - Sexting: het verspreiden of delen van seksueel getinte foto's of berichten via mobiele telefoons of andere mobiele media. De term is afgeleid van seks (verwijst naar de seksuele inhoud) en texting (sms/mms).
 - Identiteit hack: het stelen van andermans online gegevens en dit misbruiken voor andere doeleinden. Dit is geen juridische term
-

•

6. Preventief beleid

In de school werken we hard om voorwaarden te scheppen voor een pedagogisch klimaat, waarin elk kind tot zijn recht komt. Dit doen we door:

- De manier waarop we met de kinderen omgaan.
- De manier waarop we de kinderen bij de les betrekken, hen aanmoedigen, helpen, corrigeren, het gevoel geven dat ze ook fouten mogen maken.
- De manier waarop we rekening houden met verschillen tussen kinderen.
- De manier waarop we het werken in de groep organiseren.
- Maatregelen te nemen die de leef kwaliteit binnen de school verbeteren.

Om pesten tegen te gaan, nemen wij op school maatregelen die bijdragen tot het verbeteren van de leefkwaliteit binnen de school. Deze maatregelen zorgen voor betrokkenheid van leerkrachten, kinderen en hun ouders en stimuleren hun welbevinden. Ook leiden deze maatregelen tot een goede sfeer en een prettige manier van omgaan met elkaar, waardoor er minder gepest zal worden (Deklerck, 2011). Enkele maatregelen die wij hiervoor nemen zijn: schoolreisjes, schoolkampen, het sportdagen, weeksluitingen en weekopeningen, het vieren van verjaardagen in de klas en het afscheidsfeest aan het eind van elke bouw. Middels thematisch werken en vakleerkrachten voor handvaardigheid en gym wordt het onderwijs aantrekkelijk gehouden voor de kinderen.

In de stamgroepen is, naast aandacht voor de cognitieve ontwikkeling, veel ruimte voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Aan de start van het schooljaar worden in alle klassen afspraken gemaakt, over hoe we met elkaar om willen gaan. Regelmatig wordt tijdens kringgesprekken geëvalueerd hoe het gaat in de groep en wat de groep zou willen verbeteren of veranderen. Tijdens het werken en spelen is er veel ruimte om samen te werken, waarbij de kinderen leren om met elkaar in gesprek te gaan en rekening te houden met anderen.

Signalering van (on)gewenst gedrag

In de kleutergroepen wordt gebruik gemaakt van het ontwikkelingsvolgsysteem *KIJK!* waarbij leerkrachten o.a. de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen observeren. Vanaf schooljaar 2013-2014 zullen de leerkrachten van groep 3-8 gebruik gaan maken van het pedagogisch expertsysteem *Zien!* waarbij de sociaal-emotionele ontwikkeling van alle kinderen in school systematisch gevolgd kan worden. De observaties zullen besproken worden in bouw- en zorgvergaderingen.

7. Als er toch gepest wordt.

Het 4-stappenplan

Ondanks de preventieve maatregelen, komt het soms voor dat er toch gepest wordt. Voor beginnende pesterijen (en ruzies) hanteert de school de volgende vier stappen:

1. De kinderen proberen er samen uit te komen. Het gepeste kind geeft eerst rechtstreeks terug aan de pester dat hij het niet leuk vindt en dat de pester er direct mee moet stoppen. Aanwezige medekinderen ondersteunen het gepeste kind hierbij.
2. Als de pester er niet mee stopt, kan het gepeste kind (of iemand uit de groep) dit melden bij de leerkracht.
3. De leerkracht houdt een verhelderingsgesprek met de pester en de gepeste en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen. Hierbij worden eventueel afspraken gemaakt.
4. Als het pesten aanhoudt, wordt de Vijfsporenaanpak gebruikt.

De Vijfsporenaanpak

De Vijfsporenaanpak (Van der Meer, 2012) is een manier om pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokkenen: het gepeste kind, de pester(s), de klasgenoten, de school en de ouders. Elke groep wordt bij ons op school als volgt begeleid:

Spoor 1: Het gepeste kind steunen

- We nemen het probleem van het kind serieus.
- We tonen medeleven en luisteren. We vragen hoe en door wie er wordt gepest.
- We gaan na hoe het gepeste kind reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten?
- We laten het kind zien, dat je soms op een andere manier kunt reageren.
- We gaan na welke oplossingen er zijn en welke oplossing het kind zelf wil.
- We praten met de ouders, eventueel samen met de directie en de IB er

Spoor 2: De pester steunen

- We nemen het probleem van het kind serieus
- We tonen medeleven en luisteren
- We praten met de pester waarom hij/zij heeft gepest. Daarbij bespreken we wat het effect van zijn/haar gedrag is voor het gepeste kind.
- We bespreken hoe het kind zijn relaties met andere kinderen kan en moet verbeteren, door o.a. in te gaan op de positieve kanten van het gepeste kind.
- We kijken wat nodig is om de goede verhoudingen te herstellen.
- We bespreken dat het kind zich moet houden aan de klassenafspraken die aan het begin van het jaar zijn gemaakt.

- We gaan op zoek naar de onderwijsbehoefte van de pester. Wat heeft de pester nodig, zodat problemen zich niet meer voordoen.
- We maken afspraken over gedragsverandering en elke week komt het naleven van deze afspraken in een kort gesprek aan de orde.

Spoor 3: De klasgenoten betrekken bij de oplossing van het pesten

- In de groep wordt besproken wat pesten inhoudt en dat alle kinderen kunnen helpen om het pestgedrag te stoppen. Ieder kind heeft een rol. Het moet voor kinderen duidelijk zijn dat wanneer ze toekijken, ze eigenlijk meedoen met het pesten.
- In de groep wordt besproken dat wanneer zij naar de leerkracht gaan om pesten te melden, dit niet onder 'klikken' valt.
- Als één kind steeds gepest wordt, dan gaan we in de klas in op positieve kanten van het gepeste kind.
- We maken met de hele klas afspraken over hoe we met elkaar om willen gaan en wat we doen wanneer er gepest wordt.

Spoor 4: Professionaliseren van leerkrachten

- De leerkracht heeft de verplichting om stelling in te nemen, wanneer hij/zij vermoedt dat kinderen elkaar pesten
- De leerkracht is op de hoogte van achtergrondinformatie over het probleem pesten.
- De leerkracht is in staat om pesten in de groep te herkennen.
- De leerkracht bespreekt met de klas hoe zij met elkaar om willen (en moeten) gaan.
- De school zorgt voor nascholing door middel van workshops op het gebied van mediawijsheid en pestgedrag

Spoor 5: Professionaliseren van ouders

- De leerkracht neemt ouders die zich zorgen maken serieus.
- De leerkracht heeft overleg met ouders om peestsituaties aan te pakken.
- De leerkracht verwijst ouders eventueel door naar de IB-er of deskundige hulp.
- Achterin dit protocol zijn tips voor ouders van gepeste kinderen en voor ouders van pesters opgenomen.
- De school zorgt voor nascholing door middel van workshops op het gebied van mediawijsheid en pestgedrag

8. Consequenties

Als blijkt dat de vijfsporenaanpak niet het gewenste effect bereikt, heeft de school de mogelijkheid om consequenties op te leggen aan de pester:

1. Bij aanhoudend pestgedrag, wordt de pester geïsoleerd tijdens vrije situaties die minder controleerbaar zijn voor de leerkracht: Buitenspelen, (omkleden tijdens) gymles en de overblijf. Een kind kan ook geschorst worden voor de overblijf, als blijkt dat hij/zij veel overlast veroorzaakt tijdens de middagpauze.
2. Bij aanhoudend pestgedrag kan de pester tijdelijk in andere groep geplaatst worden. Dit kan zowel gedwongen zijn, als een keus voor de pester. Hiermee wordt hij/zij uit de situatie gehaald. (Ook het gepeste kind kan ervoor kiezen om vrijwillig om even in een andere groep te zitten).
3. Bij aanhoudend pestgedrag kan de pester worden overgeplaatst naar een parallelgroep op de andere locatie, zodat de pester en het gepeste kind elkaar niet ontmoeten tijdens het buitenspelen en de overblijf.
4. Als alle begeleiding en bovengenoemde consequenties niet het gewenste effect opleveren, wordt overgegaan tot schorsing. Schorsing wordt altijd voorafgegaan door een gesprek met leerling, ouders, leerkracht en directie, waarin een duidelijke officiële laatste waarschuwing wordt gegeven aan de pester en zijn/ haar ouders.

NB: Indien het kind geschorst wordt moet een aantal zaken gebeuren:

- Hulp op de pester (buurtteam, kindercoach)
- Hulp aan het gepeste kind (wat heeft dit kind nodig, te doen? Weerbaarheid)
- Hulp aan de groep (bespreek het signaal van schorsing)
- Hulp aan de leerkracht (eventueel coaching/ begeleiding)
- Een zorgvuldige begeleiding wanneer de leerling terugkomt in de groep

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt
- i.v.m. cyberpesten: Zet de computer in de huiskamer
- i.v.m. cyberpesten: Bekijk de online communicatie van uw kind. Meldt uw kind wel dat u dit doet, zodat de vertrouwensband niet beschadigd wordt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat
- i.v.m. cyberpesten: Zet de computer in de huiskamer
- i.v.m. cyberpesten: Bekijk de onlinecommunicatie van uw kind. Meldt uw kind wel dat u dit doet, zodat de vertrouwensband niet beschadigd wordt.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Bijlage II

Literatuur

Beemen, L. van (2010) *Ontwikkelingspsychologie* (4de druk). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.

Deklerck, J. de (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs* (2^e druk). Leuven/Den Haag: Acco.

Delver, B. & Hop, L. (2007). *Pesten is laf! Cyberpesten is laffer*. Haarlem: Vives Media.

Dugteren, T. van (2004). *Pesten*. Houten: MOM/Unieboek.

Gommans, R. (2008) *Pestgedrag in het basisonderwijs: Het probleem meetbaar maken*.
Geraadpleegd op 27 januari, 2013, van
http://files.robgomman.nl/afstudeerproject_onderzoeksverslag_v1.pdf

Meer, B. van der (2002). *Kinderen en pesten. Wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen*. Utrecht: Kosmos.

Meer, B. van der (2012). *De vijfsporenaanpak bij pesten: Pesten: een desastreuze vorm van geweld*. *Counselling Magazine*, 4(3), 23-26.